

PRIM MINISTRU

Biroul permanent al Senatului

L. 132 / 1. 9. 2022

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție și în temeiul art. 25 lit. (b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, Guvernul României formulează următorul:

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă*, inițiată de doamna deputat USR Oana Murariu și un grup de parlamentari USR, PNL, PSD, UDMR, neafiliați (Bp.33/2022).

I. Principalele reglementări

Inițiativa legislativă are ca obiect de reglementare completarea *Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare*, în sensul stabilirii ca hotărârile judecătorești să fie comunicate, din oficiu, prin poștă electronică dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop direct sau la solicitarea expresă a instanței, aceasta urmând a fi însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței, care va înlocui ștampila instanței și semnătura grefierului de ședință.

II. Observații

1. Plecând de la importanța materiei reglementate, lipsa unui studiu de impact prealabil al schimbărilor preconizate asupra activității instanțelor și bunului mers al justiției, precum și pe baza politicii Ministerului Justiției de a nu preconiza schimbări legislative radicale cu impact asupra desfășurării actului de justiție, apreciem că erau necesare consultări prelabile cu reprezentanții autorității judecătorești și puterii judecătorești, așa cum se recomandă, de altfel, și în Raportul Mecanismului de Cooperare și Verificare al Comisiei Europene.

2. Noul Cod de procedură civilă (NCPC) constituie expresia unui efort susținut desfășurat pe parcursul mai multor ani, în vederea creării în materie civilă a unui cadru legislativ modern care să răspundă pe deplin imperativelor funcționării unei justiții moderne, adaptate așteptărilor sociale, precum și creșterii calității acestui serviciu public, reprezentând un punct de cotitură în reforma instituțiilor dreptului și a justiției din România, venind și în întâmpinarea cerințelor Comisiei Europene în cadrul Mecanismului de cooperare și verificare.

Dispozițiile NCPC au urmărit să asigure accesul justițiabililor la mijloace și forme procedurale mai simple și accesibile și accelerarea procedurii, inclusiv în faza executării silite. În egală măsură, NCPC a urmărit să pună accent pe dimensiunea preventivă a normelor sale, răspunzând și exigențelor de previzibilitate a procedurilor judiciare decurgând din *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* și, implicit, din cele statuate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Data fiind preocuparea esențială de asigurare a celerității soluționării cauzelor, concomitent cu îmbunătățirea calității actului de justiție, soluțiile legislative consacrate de NCPC urmăresc să răspundă atât în mod direct, cât și prin efectele preconizate, acestui imperativ, indiferent că este vorba despre resistemizarea etapelor procesului civil în așa fel încât să conducă la un dialog judiciar, în termeni clari și onești, de simplificarea formelor procedurale ori modificarea competenței materiale a instanțelor judecătorești, odată cu reșezarea sistemului căilor de atac sau, în fine, de măsuri de natură să ducă la responsabilizarea părților din proces.

Cum este cunoscut, relativ recent, a fost adoptată *Legea nr.310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative*, act normativ care, deși în forma sa inițială a intenționat doar punerea de acord a NCPC cu *Constituția României, republicată*, și cu deciziile Curții Constituționale de constatare a neconstituționalității unora dintre textele codului - așadar un demers legislativ unitar, concertat, dar limitat la obiectul precizat - ulterior, în contextul funcționării Comisiei speciale comune (a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției) efortul legislativ amintit s-a extins semnificativ, cuprinzând în sfera sa și alte propuneri de norme, fie promovate în procedură parlamentară (inițiative legislative), fie avansate în procesul de consultare și dezbateră publică în marja lucrărilor comisiei (cu reprezentanți ai altor autorități publice, ai asociațiilor profesionale și ai societății civile).

În acest context, tot cu titlu general, cu privire la NCPC, arătăm că, în opinia noastră, efectuarea unor modificări punctuale, iar, pe de altă parte, promovarea unor modificări de substanță, fără observarea strictă cel puțin a concepției de ansamblu a unei asemenea reglementări fundamentale, de amploare, trebuie privite cu maximă prudență, întrucât progresul legislativ, mai ales în cazul unor asemenea reglementări, de mare anvergură (cum sunt codurile), nu poate fi realizat decât în urma identificării unei nevoi reale de reglementare (cristalizată în timp), care impune realizarea unei evaluări de ansamblu a reglementării de drept comun (dar și a celor speciale/particulare), iar nu doar a uneia punctuale¹.

Mai arătăm că, chiar în condițiile aprecierii ca fiind oportună/justificată promovarea unor soluții care tind la schimbarea concepției de ansamblu a NCPC, este necesară - în cadrul procesului de legiferare - inclusiv realizarea corelărilor necesare și, în consecință, amendarea și a altor dispoziții care sunt în strânsă conexiune cu cele propuse a fi modificate/completate/abrogate.

---

¹ În acest sens s-a exprimat și doctrina, arătându-se că modificarea modificărilor este nu numai admisibilă, dar chiar necesară, însă după o perioadă rezonabilă de aplicare și verificare a modalităților susceptibile de modificare; astfel, s-a mai arătat, prin "modificări la modificări", mai înainte de orice verificare practică a consistenței și utilității reglementărilor originare, îndelung și costisitor elaborate, debusolează încă o dată interpretul, discreditând autorul reglementărilor și întretine sentimentul insecurității și al cercului vicios pe care le creionează incompetența sau improvizația. De mult se simte nevoia de o perioadă de "calm" al valorilor juridice și de o certitudine previzibilă (a se vedea I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 13, nota 4).

Totodată, arătăm că, în principiu, la efectuarea intervențiilor legislative asupra NCPC trebuie să se țină seama și de un alt factor esențial, și anume ca intervalul de timp scurs de la intrarea acestuia în vigoare (sau a unor modificări substanțiale) - mai ales în situația în care s-ar proceda și la unele schimbări conceptuale în raport cu forma originală a acestui cod - să fie suficient (în materie procesual civilă ar fi necesară parcurgerea unor cicluri procesuale complete) pentru a evalua pe deplin impactul reglementării care se dorește a fi amendată.

3. Menționăm că, în considerarea faptului că de la intrarea în vigoare a NCPC s-a scurs un interval de timp suficient pentru a permite o evaluare de ansamblu a acestei reglementări, Ministerul Justiției a inițiat o analiză a acestei problematici, inclusiv cu implicarea instituțiilor din cadrul autorității judecătorești și a unor profesii liberale conexe sistemului judiciar. Totodată, la nivelul Ministerului Justiției își desfășoară actualmente activitatea un grup de lucru, în care au fost cooptați și unii membri ai Comisiilor de elaborare a NCPC și a Legii pentru punerea sa în aplicare (nr. 76/2012), care a început o analiză *inter alia* cu privire la problematica digitalizării activității de judecată civilă.

În acest context, este de menționat că au fost avansate o serie de propuneri incipiente de reglementare în privința digitalizării activității de judecată civilă, la a căror elaborare au fost avute în vedere și intențiile exprimate² (și concretizate parțial³) la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanță care a inițiat un amplu proces de digitalizare la nivelul său, dar și o serie de soluții identificate în urma unei cercetări sumare a dreptului comparat. Subliniem că propunerile preliminare de reglementare au avut în vedere ca modalitatea de comunicare prin intermediul dosarului electronic să fie facultativă, părțile putând opta oricând în cursul procesului pentru această modalitate de comunicare. În

---

² A se vedea Informarea de presă din data de 13 iulie 2021, disponibilă la adresa de internet: <https://www.iccj.ro/2021/07/13/informare-de-presa-instanta-suprema-de-la-dosarul-cu-sina-la-inteligenta-artificiala>, unde sunt prezentate două documente: Planul de digitalizare a Inaltei Curți de Casație și Justiție și Informarea de presă - Instanța Supremă: de la dosarul cu șină la inteligența artificială;

³ Pentru operationalizarea serviciului de depunere electronică a cererilor, înscrisurilor și a altor documente adresate înaltei Curți prin intermediul noului său website - www.iccj.ro, a se vedea Informarea de presă din 19 noiembrie 2021, disponibilă la adresa: <https://www.iccj.ro/wp-content/uploads/2021/11/comunicat-upload-19.11.2021.pdf>.

Este de menționat că, în cadrul formularului de utilizare a acestui serviciu este disponibilă și posibilitatea de înrolare în cadrul aplicației de comunicare electronică a actelor de procedură (TDS), care permite comunicarea citațiilor, a hotărârii judecătorești în format integral și a altor acte de procedură sau documente depuse de către părți către toți participanții la proces, în format electronic, prin e-mail (s.n.), asigurând astfel celeritatea desfășurării procesului (ibidem).

esență, realizarea comunicărilor pe cale electronică înspre și dinspre instanță se va efectua utilizând dosarul electronic, prin procedeul tehnic de încărcare a actului în dosarul ținut în formă electronică, concomitent cu generarea automată a unui link de acces către dosar (primit, la alegere, prin e-mail sau mesagerie telefonică - SMS) și, dacă este cazul, a unei notificări către instanță; în cazul în care ambele părți au optat pentru această modalitate de comunicare, în cazul încărcării unui act de către una dintre părți, sistemul informatic al instanței va genera automat atât o notificare către instanță, cât și un link de acces la dosarul electronic, pentru cealaltă parte, aspect care ar putea fi de natură să conducă la degrevarea semnificativă a activității administrative la nivelul instanțelor judecătorești, dar, și mai important, să reducă durata de soluționare a cauzelor. Potrivit propunerilor preliminare de reglementare, comunicarea prin intermediul e-mailului a fost înlocuită cu comunicarea prin intermediul dosarului electronic (având în vedere că experiența încărcării unui document în dosarul electronic ar fi, pentru justițiabil, în mare măsură, similară transmiterii documentului prin intermediul poștei electronice, cu avantajul simplificării procedurilor de comunicare în general, în cazul alegerii celei de-a doua modalități de transmitere a actului), fiind păstrată comunicarea prin e-mail a cererii introductive de instanță (în considerarea faptului că la momentul introducerii sale nu este încă creat dosarul cauzei în formă electronică), dar și în situația în care sistemul informatic al instanței nu funcționează, ipoteză în care comunicarea se va realiza prin oricare altă modalitate prevăzută de lege, deci inclusiv prin alte mijloace electronice decât încărcarea actelor în dosarul electronic.

4. Tangențial, amintim că, recent, Curtea Constituțională, prin *Decizia nr. 233/2021* [referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 400 alin. (1), ale art. 405 alin. (2) și (3) și ale art. 406 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală (M.Of. nr. 508 din 17.05.2021)], a constatat neconstituționalitatea unor soluții în materia pronunțării și redactării hotărârilor judecătorești cuprinse în reglementarea de drept comun în materie procesual penală - care au determinat și o intervenție legislativă la nivelul acestui act normativ, realizată prin *Legea nr. 130/2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală* - devenind necesară și analizarea, prin prisma deciziei menționate, a dispozițiilor

NCPC referitoare la pronunțarea și redactarea hotărârilor judecătorești. În acest context, este de menționat că, în prezent, se află în procedură parlamentară *propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă* (Plx. 13/2022; L 476/2021), având ca obiect de reglementare amendarea dispozițiilor NCPC, în sensul edictării unor dispoziții similare celor adoptate recent în materia redactării și pronunțării hotărârii judecătorești cuprinse în reglementarea procesual-penală de drept comun. Inițiativa legislativă a fost respinsă de Senat (primă Cameră sesizată), aflându-se în prezent în dezbateri în cadrul comisiilor de specialitate ale Camerei Deputaților (Cameră decizională); punct de vedere (negativ) al Guvernului.

În același context, menționăm și faptul că, în prezent, pe rolul Curții Constituționale (dosarul nr. 24630/2021) se află, în curs de soluționare, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 401 alin. (1), art. 402 și art. 426 alin. (5) NCPC; în considerarea diferențelor semnificative existente între cele două materii (procesual civilă și procesual penală), s-a apreciat că nu s-ar impune adoptarea, de către instanța de contencios constituțional, a soluției constatării neconstituționalității prevederilor art.401 alin. (1), art. 402 și art. 426 alin. (5) NCPC. Totodată, precizăm și faptul că și la nivelul grupului de lucru mai sus menționat a început o analiză *inter alia* cu privire la problematica redactării și pronunțării hotărârilor judecătorești în materie civilă.

De asemenea, se află în procedură parlamentară *propunerea legislativă pentru modificarea art. 425 alin. (1) lit. b) din Legea nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă* (Plx. 120/2022, L 67/2022), vizând, în scopul diminuării încărcăturii sporite a volumului de activitate a instanțelor judecătorești, eliminarea, din cuprinsul considerentelor hotărârii, a referirii la "*susținerile pe scurt ale părților*".

5. Precizări privitoare la comunicarea hotărârilor judecătorești în materie civilă:

A. Soluția legislativă propusă necesită a fi analizată și prin prisma respectării condițiilor de claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate - cerințe de calitate intrinseci oricărui act normativ potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale.

Cum este știut, lipsa de corelare legislativă - de natură să genereze confuzii și incertitudine, dar și dificultăți în ceea ce privește interpretarea și aplicarea reglementării - a fost sancționată de Curtea Constituțională⁴.

Sub aspectul imperativului ca norma legală să prezinte un anumit grad de claritate și previzibilitate, Curtea Constituțională a reținut în mod constant în jurisprudența sa că:

"Principiul accesului liber la justiție consacrat prin textul citat din Legea fundamentală implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli de procedură clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile lor procesuale, inclusiv cele referitoare la căile de atac împotriva hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată.

În acest sens s-a pronunțat în mod constant și Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, de exemplu, în Cazul Rotaru împotriva României, a statuat că "o normă este <<previzibilă>> numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate - să își corecteze conduita", iar în Cazul Sunday Times contra Regatului Unit, 1979, a decis că" [...] cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat. Pe scurt, legea trebuie să fie, în același timp, accesibilă și previzibilă". [...]

În aceste condiții judecătorul este constrâns să stabilească el însuși, pe cale jurisprudențială în afara legii, adică substituindu-se legiuitorului, regulile necesare pentru a se pronunța asupra recursului cu judecarea căruia a fost investit, încălcând astfel dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție privind separația puterilor"⁵.

Curtea Constituțională a mai reținut în jurisprudența sa că:

"de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de precis și clar pentru a

---

⁴ A se vedea Decizia nr. 903/2010 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi (M.Of. nr. 584 din 17 august 2010), prin care Curtea Constituțională a reținut că: "textul de lege criticat este deficitar din perspectiva lipsei de corelare cu prevederile din Codul penal la care art. 11 din ordonanța de urgență face trimitere, ceea ce este de natură să genereze confuzii și incertitudine cu privire la consecințele inacțiunii descrise în norma de incriminare, dar și dificultăți în ceea ce privește interpretarea și aplicarea textelor de lege criticate."

⁵ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 189/2006 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 20 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 (M.Of. nr. 307 din 5 aprilie 2006).

putea fi aplicat; astfel, formularea cu o precizie suficientă a actului normativ permite persoanelor interesate - care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist - să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat^{6,7}.

În context, amintim că CEDO a statuat că legea trebuie, într-adevăr, să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în ceea ce privește efectele sale. Or, pentru ca legea să satisfacă cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare

---

⁶ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1/2012 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2001 privind aprobarea programului de gestionare a câinilor fără stăpân, astfel cum a fost aprobată prin Legea nr. 227/2002, precum și, în special, ale art. I pct. 5 [referitor la art. 4 alin. (1)], pct. 6 [referitor la art. 5 alin. (1) și (2)], pct. 8, pct. 9 [referitor la art. 8 alin. (3) lit. a) - d)], pct. 14 [referitor la art. 131 și 134], pct. 15 [referitor la art. 14 alin. (1) lit. b)] din lege (M.Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012); în decizia amintită, s-a mai reținut că poate să fie dificil să se redacteze legi de o precizie totală și o anumită suplețe poate chiar să se dovedească de dorit, suplețe care nu afectează însă previzibilitatea legii (a se vedea, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 903 din 6 iulie 2010 și Decizia Curții Constituționale nr. 743 din 2 iunie 2011, M.Of. nr. 579 din 16 august 2011, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la care se rețin, spre exemplu, Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Cantoni împotriva Franței, paragraful 29, Hotărârea din 25 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Wingrove împotriva Regatului Unit, paragraful 40, Hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în Cauza Rotaru împotriva României paragraful 55, Hotărârea din 9 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza Leempoel & S.A. ED. Cine Revue împotriva Belgiei, paragraful 59); or, textul art. I pct. 8 din lege este neclar și imprecis, astfel încât Curtea a constatat că, în mod evident, legea criticată este lipsită de previzibilitate, ceea ce este contrar dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție.

⁷ Instanța română de contencios constituțional a mai statuat că <<Referitor la principiul stabilității/securității raporturilor juridice, prin Decizia nr. 404 din 10 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 347 din 6 mai 2008, Curtea a reținut că, deși nu este în mod expres consacrat de Constituția României, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. Referitor la același principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că "unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice". (Hotărârea din 6 iunie 2005 pronunțată în Cauza Androne împotriva României; Hotărârea din 7 octombrie 2009 pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României).

Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, "odată ce Statul adoptă o soluție, aceasta trebuie să fie pusă în aplicare cu claritate și coerență rezonabile pentru a evita pe cât este posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiectele de drept vizate de către măsurile de aplicare a acestei soluții (...)". (Hotărârea din 1 decembrie 2005 pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, Hotărârea din 6 decembrie 2007 pronunțată în Cauza Beian împotriva României).

În ceea ce privește aspectele referitoare la criteriile de claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate pe care un text de lege trebuie să le îndeplinească, Curtea constată că autoritatea legiuitoare, Parlamentul sau Guvernul, după caz, are obligația de a edicta norme care să respecte trăsăturile mai sus arătate. [...].

În continuare, Curtea constată că, potrivit art. 8 alin. (4) teza întâi din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, "textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce", iar potrivit art. 36 alin. (1) din aceeași lege, "actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis, care să excludă orice echivoc, cu respectarea strictă a regulilor gramaticale și de ortografie".

Deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, Curtea constată că prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concurează la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară.>> - a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 26/2012 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 alin. (2), art. 49 alin. (2), art. 54 și art. 56 din Legea privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate (M.Of. nr. 116 din 15 februarie 2012).

a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrariului⁸.

De asemenea, precizăm că în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a mai reținut că una dintre cerințele care decurg din expresia "*prevăzută de lege*" este previzibilitatea. Astfel, s-a mai precizat, o normă nu poate fi privită ca o "*lege*" decât dacă este formulată cu suficientă precizie pentru a permite cetățenilor să-și adapteze comportamentul în funcție de aceasta; aceștia trebuie să fie în măsură - dacă e nevoie, cu asistența juridică corespunzătoare - să prevadă, într-o măsură rezonabilă în funcție de circumstanțe, consecințele pe care o anumită acțiune le poate implica. Astfel de consecințe nu trebuie să fie previzibile cu certitudine absolută: experiența arată că acest lucru este imposibil de atins. Deși certitudinea este un deziderat, aceasta poate conduce la o rigiditate excesivă, iar legea trebuie să fie capabilă să țină pasul cu modificările circumstanțelor. În consecință, multe legi sunt inevitabil formulate în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare devine o chestiune ce se rezolvă prin jurisprudență. Nivelul de precizie a legislației interne - care nu poate în niciun caz acoperi orice eventualitate - depinde într-o măsură considerabilă de conținutul legii în cauză, sfera sa de aplicare și numărul și statutul celor cărora li se adresează. În special, o regulă este "*previzibilă*", atunci când aceasta oferă o măsură de protecție împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice și împotriva aplicării extensive a unei restricții în detrimentul unei părți⁹.

Or, sunt de remarcat unele deficiențe de tehnică legislativă cât privește norma propusă. În primul rând, în cuprinsul textului propus la art. 154¹ alin. (1) teza a II-a) NCPC se precizează că comunicarea va fi însoțită de semnătura electronică extinsă (s.n.) a instanței, care va înlocui ștampila instanței și semnătura greșierului de ședință. Precizăm că *de lege lata* la nivelul dreptului Uniunii Europene regimul juridic al identificării electronice și al serviciilor de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă (inclusiv al semnăturii electronice/sigiliului electronic) este guvernat de *Regulamentul (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European*

---

⁸ A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 348/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 650 alin. (1) și art. 713 alin. (1) din Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 529 din 16 iulie 2014), inclusiv jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului acolo citată.

⁹ A se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 7 iunie 2012 pronunțată în cauza Centro Europa 7 s.r.l. și di Stefano împotriva Italiei, par. 141-143, inclusiv jurisprudența acolo citată.

și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE. Din perspectiva legislației interne, amintim că Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, cu modificările și completările ulterioare, a fost adoptată în anul 2001, cu observarea dispozițiilor Directivei 1999/93/CE¹² a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 1999 privind un cadru comunitar pentru semnăturile electronice - directivă, în prezent, abrogată -; este de menționat că Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării a lansat, în anul 2018, în dezbateri publice, un proiect de Lege privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice, iar, în prezent, sunt supuse analizei, în procedură parlamentară, propunerea legislativă privind stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă, de abrogare a Directivei 1999/93/CE și de stabilire a modalităților de accesare a serviciilor publice on-line (Plx.181/2019), propunerea legislativă privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice (Plx. 181/2019), dar și propunerea legislativă privind măsuri de punere în aplicare a cerințelor specificate a fi implementate la nivel național de Regulamentul UE nr.910/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 iulie 2014 privind identificarea electronică și serviciile de încredere pentru tranzacțiile electronice pe piața internă și de abrogare a Directivei 1999/93/CE (Plx. 30/2020) - toate cele patru inițiative legislative cuprinzând dispoziții de abrogare a Legii nr. 455/2001. Precizăm că în legislația specială adoptată relativ recent este utilizată terminologia actualizată [e.g.: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 38/2020 privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică la nivelul autorităților și instituțiilor publice - act normativ urmărind crearea cadrului legal necesar utilizării semnăturii electronice și a documentelor electronice, ținând seama de necesitatea recunoașterii efectelor juridice depline ale documentelor electronice și ale semnăturii electronice, astfel încât activitatea instituțiilor și autorităților publice să se poată desfășura prin mijloace electronice în deplină siguranță și în condiții de legalitate; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 140/2020 pentru stabilirea unor măsuri privind utilizarea înscrisurilor în formă electronică în domeniile

construcții, arhitectură și urbanism (aprobată prin *Legea nr. 255/2020*) - act normativ care reglementează cadrul general pentru utilizarea semnăturii electronice pe documentele și documentațiile elaborate și asumate în domeniile construcții, arhitectură și urbanism, care se transmit autorităților și instituțiilor competente cu emiterea de avize, acorduri, aprobări și autorizații, ca alternativă la transmiterea acestora în format fizic cu semnătură olografă și ștampilă sau parafă profesională; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 36/2021 privind utilizarea semnăturii electronice în domeniul relațiilor de muncă și pentru modificarea și completarea unor acte normative (aprobată, cu modificări și completări, prin *Legea nr. 208/2021*) - act normativ urmărind digitalizarea relațiilor de muncă, în sensul utilizării semnăturii electronice avansate sau calificate însoțite de marca temporală electronică sau marca temporală electronică calificată și sigiliul electronic calificat al angajatorului în toate documentele necesare desfășurării acestora și simplificarea mecanismelor de desfășurare a telemuncii, inclusiv în ce privește sănătatea și securitatea în muncă].

În al doilea rând, norma propusă este amplasată defectuos și nu se integrează corespunzător în ansamblul actului normativ care constituie dreptul comun în materie procesual civilă, nefiind inclusă nici în cadrul reglementării generale dedicate organelor competente și modalităților de comunicare a actelor de procedură civilă (art. 154 NCPC), nici, preferabil (eventual cu titlu de normă de trimitere), în cadrul celei specifice [dedicată comunicării hotărârii judecătorești (art. 427 NCPC)]. De aceea, în lumina jurisprudenței Curții Constituționale, dar și a Curții Europene a Drepturilor Omului, lipsa corelării legislative poate genera confuzii normative, privând reglementarea de claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate, creându-se și potențiale dificultăți de integrare în ansamblul legislației în vigoare, argumente care pot conduce la concluzia încălcării dispozițiilor art. 1 alin. (3) și alin. (5) din *Constituție*¹⁰.

B. Apreciem că este necesară reanalizarea de principiu a soluției normative propuse în raport cu *principiul disponibilității*, de vreme ce comunicarea hotărârilor judecătorești prin poștă electronică nu constituie

---

¹⁰ în sensul că, pentru a asigura legislației interne o cât mai bună înțelegere și, implicit, o aplicare corectă, este esențial ca redactarea acesteia să fie una de calitate, și că, din analiza soluției legislative preconizate, s-a constatat că se instituie reguli insuficient conturate, care nu sunt de natură să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă și, totodată, nu este corelată cu art. 442 alin. (1) NCPC, a se vedea Avizul Consiliului Legislativ nr. 24/2022 (pct. 5, pp. 4-5).

singura modalitate disponibilă de comunicare a actelor care finalizează judecata; simpla indicare de către părți a adresei electronice nu este de natură să semnaleză, în mod neechivoc, exprimarea voinței în sensul comunicării hotărârii judecătorești prin poștă electronică. Tangențial, amintim că, în dreptul substanțial civil, s-a precizat, cât privește valoarea juridică a tăcerii sa adagiului *qui tacet consentire videtur (cine tace pare să consimtă)* în dreptul civil actual, că, în principiu, simpla tăcere nu valorează consimțământ, fiind necesar, așadar, să existe și fapte sau gesturi neîndoielnice care să însoțească sau să materializeze tăcerea persoanei; prin excepție, tăcerea valorează consimțământ: când legea prevede expres aceasta; când, prin voința expresă a părților, se atribuie tăcerii valoarea de consimțământ; când, potrivit practicilor statornicite între părți ori uzanțelor (obiceiului), tăcerii i se atribuie valoare de consimțământ (în materia afacerilor, mai ales, respectiv în practica raporturilor dintre profesioniști)¹¹.

De aceea, apreciem că (cel puțin într-o perioadă de tranziție, marcând debutul aplicării noii soluții legislative) comunicarea hotărârilor judecătorești prin poștă electronică ar putea să constituie o modalitate alternativă, voluntară, de comunicare a acestor acte de procedură, aceasta inclusiv în considerarea efectelor juridice [(substanțiale și procesuale (dezinvestirea instanței de soluționarea procesului; hotărârea se bucură de autoritate de lucru judecat, opunând efectele sale, în raporturile dintre părți, fără posibilitatea de a fi reluată verificarea jurisdicțională asupra aspectelor deja tranșate; hotărârea constituie titlu executoriu atunci când conține dispoziții care pot fi aduse la îndeplinire pe cale de executare silită; hotărârea constituie, din punct de vedere probatoriu, înscris autentic, astfel încât constatările personale ale judecătorului fac dovadă până la înscrierea în fals; hotărârea face ca orice prescripție privitoare la dreptul la acțiune să fie înlocuită printr-o nouă prescripție (privitoare la dreptul de a cere executarea silită¹²)] importante pe care le produc actele jurisdicționale prin care se finalizează judecata; în plus, cu titlu general,

---

¹¹ A se vedea M. Nicolae, *Drept civil: teoria generală*, vol. II (Teoria drepturilor subiective civile), Ed. Solomon, București, 2018, pp. 374-375, inclusiv nota 213, unde se dă, ca exemplu legislativ de valorificare a adagiului mai sus amintit, cazul tacitei relocațiuni (reconducțiuni), la care se referă art. 1.810 din noul Cod civil, care prevede că, dacă după împlinirea termenului, locatarul continuă să dețină bunul și să își îndeplinească obligațiile (să achite chiria sau să plătească arenda), fără vreo împotrivire din partea locatorului, se consideră încheiată o nouă locațiune, în condițiile celei vechi, inclusiv în privința garanțiilor, cu excepția duratei acesteia.

¹² A se vedea A. Nicolae, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, ed. a 2-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 1175.

termenul de exercitare a căilor de atac curge de la momentul comunicării hotărârii judecătorești^{13,14}.

C. Propunerea legislativă ar putea fi analizată inclusiv în lumina principiilor și liniilor directe preparatorii expuse mai sus, care consacră caracterul facultativ al comunicării prin intermediul dosarului electronic, conservându-se dreptul de opțiune al părții/părților (și respectându-se *principiul fundamental al disponibilități*) - cel puțin în etapa incipientă a implementării digitalizării - pentru utilizarea modalităților electronice de comunicare a actelor de procedură.

D. Din perspectivă tehnică, sunt de observat următoarele:

- analizând textul propus la art. 154¹ alin. (1) NCPC în ansamblu, respectiv pornind de la ipoteza că prin comunicare se are în vedere transmiterea efectivă a hotărârii judecătorești (i.e. atașament la e-mail), apreciem că folosirea unei terminologii de tipul prin poștă electronică (care, în sens restrâns, aplicabil sistemului judiciar, face trimitere la serviciul de poștă electronică uzitat de instanțele de judecată) are un caracter general, necontextual¹⁵, susceptibil de a crea dificultăți sub aspect procedural:

- deși e-mail-urile se pot transmite cu opțiunile „*request a delivery receipt*”, respectiv „*request a read receipt*”, în scopul constituirii dovezilor de primire:

- opțiunea „*request a delivery receipt*”, validă la nivelul unui ESP (eng. E-mail Service Provider) comun (i.e. de la un expeditor @just.ro la

---

¹³ A se vedea, e.g., pentru apel - art. 468 alin. (1) NCPC (termenul de apel este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel), pentru recurs - art. 485 alin. (1) teza I NCPC (termenul de recurs este de 30 de zile de la comunicarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel), pentru contestația în anulare - art. 506 alin. (1) NCPC (contestația în anulare poate fi introdusă în termen de 15 zile de la data comunicării hotărârii, dar nu mai târziu de un an de la data când hotărârea a rămas definitivă).

¹⁴ Potrivit dispozițiilor art. 427 alin (1) NCPC, hotărârea se va comunica din oficiu părților, în copie, chiar dacă este definitivă, de îndată ce hotărârea a fost redactată și semnată în condițiile legii; în legătură cu dispozițiile privitoare la comunicarea hotărârii judecătorești s-a precizat că textul are o indiscutabilă utilitate practică pentru părți, independent de posibilitatea exercitării unei căi de atac, nu numai pentru ca acestea să cunoască motivele adoptării deciziei judiciare, ci și din perspectiva formulării unor cereri de îndreptare a unor greșeli materiale, de completare sau lămurire a hotărârii - a se vedea G. Boroș (coord.), Noul Cod de procedură civilă: comentariu pe articole, vol. I, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2016, comentariul art. 427 NCPC.

¹⁵ În expunerea de motive se susține faptul că „[...] a fost implementat la nivelul instanțelor de judecată un sistem care indică ajungerea efectivă a corespondenței electronice la destinatar [...]”, făcându-se, probabil, referire la sistemul TDS.

Sistemul anterferit presupune, în fapt, transmiterea via e-mail/sms a unei notificări, i.e. privind comunicarea unui act de procedură, respectiv a unui link prin accesarea căruia sunt puse la dispoziție, efectiv, documentele comunicate. Astfel, prin mecanismele de jurnalizare specifice aplicației, se poate face atât dovada primirii (i.e. jurnalizare accesare link transmis dimpreună cu notificarea e-mail/sms), cât și dovada citirii (i.e. jurnalizare acces documente).

un destinatar @just.ro), nu este valida între ESP; or, informațiile privind livrarea corespondenței electronice nu fac obiectul jurnalizărilor la tranzitul corespondenței electronice între echipamentele furnizorilor de servicii de e-mail;

- confirmarea de citire (i.e. urmare a aplicării bifei „*request a read receipt*”) este opțională pentru destinatar și, prin urmare, nu poate constitui o garanție a îndeplinirii procedurii; mai mult decât atât, deși o confirmare de tip „*read receipt*” ar putea constitui garanția citirii corpului e-mail-ului, nu poate constitui și garanția citirii atașamentului;

- în raport cu prevederile referitoare la prerogativele instanței judecătorești de a solicita expres părților furnizarea unei adrese de corespondență electronică în vederea comunicării actelor de procedură, deși NCPC nu prevede sancțiuni în situația neindicării adresei de corespondență electronică, apreciem că se impune o analiză de fond cu privire la garanția dreptului la un proces echitabil, respectiv accesului la justiție, mai ales în condițiile în care, justificat și din motive obiective, partea nu se poate conforma unei astfel de dispoziții;

- pentru predictibilitate și acomodare la realitatea practică¹⁶, apreciem că se impunea înlocuirea sintagmei „*însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței*” cu sintagma „*semnătură electronică sau, după caz, sigiliul electronic, în condițiile legii*”;

- cu referire la textul propus la art. 154¹ alin. (2) NCPC, menționăm că transmiterea de documente folosind un serviciu de poștă electronică (de sine stătător, fără alte mecanisme complementare) nu asigură garanția îndeplinirii procedurii de comunicare.

E. Aspecte de drept comparat (în materie de comunicare a actelor de procedură în materie civilă¹⁷, inclusiv a hotărârilor judecătorești:

Amintim că în sistemul procesual civil francez: hotărârea poate fi redactată pe suport hârtie sau în format electronic; hotărârea este semnată de președinte completului și de greșier; în caz de împiedicare a

---

¹⁶ Din analiza formei propuse se distinge ipoteza unui singur deținător al semnăturii electronice. Or, în condițiile în care semnătura electronică nu este transferabilă, se pune problema cum se va asigura aducerea la îndeplinire a prevederilor legale în cazul în care deținătorul este suspendat, în concediu de odihnă sau concediu medical. Prin urmare, în situația în care prevederea legală nu este mai „relaxată” în sensul aplicării la nivel de complet de judecată/greșier, se impune modificarea acesteia conform recomandării.

¹⁷ Inclusiv în considerarea celor mai sus expuse referitoare la abordarea concertată, uniformă, a chestiunii digitalizării comunicării actelor de procedură civilă în genere; mai ales că, așa cum s-a învederat în doctrină, comunicarea hotărârii se realizează după regulile aplicabile pentru comunicarea și a celorlalte acte de procedură - a se vedea A. Nicolae, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), op.cit., vol. I, ed. a 2-a, 2016, p. 1172.

președintelui, este făcută o mențiune în minută, care este semnată de unul dintre judecătorii care au participat la deliberare - art. 456 alin. (1) CPC francez; dacă hotărârea este dată în format electronic, procedeele utilizate trebuie să garanteze integritatea și conservarea sa; hotărârea în format electronic este semnată cu semnătură electronică calificată, în condițiile legii (*Decretul 1416/2017 privind semnătura electronică*) - art. 456 alin.(2) din CPC francez; transmiterea și comunicarea actelor de procedură, a notificărilor, a înscrisurilor, avertismentelor, citațiilor, rapoartelor sau proceselor verbale, precum și a copiilor însoțite de formula executorie a hotărârilor judecătorești pot fi efectuate prin mijloace electronice în condițiile Titlului XXI Comunicarea prin mijloace electronice al Cărții | - Dispoziții comune tuturor jurisdicțiilor), fără a aduce atingere dispozițiilor speciale care impun utilizarea acestui mod de comunicare - art. 748-1 CPC francez; destinatarul comunicărilor menționate la articolul 748-1 CPC francez trebuie să accepte în mod expres utilizarea mijloacelor electronice de comunicare, cu excepția cazului în care legea impune utilizarea acestui mod de comunicare - alin.(1) al art. 748-2 CPC francez; exprimarea consimțământului în sensul alineatului precedent constă în aderarea de către un membru al unei profesii conexe sistemului judiciar¹⁸, asistent sau reprezentant al unei părți, la o rețea de comunicații electronice, astfel cum aceasta este definită printr-un act adoptat în aplicarea articolului 748-6 CPC francez - alin. (1) al art. 748-2 din același cod; transmișerile și comunicările menționate la art. 748-1 CPC francez fac obiectul unui aviz electronic de primire trimise de destinatar, care indică data și, dacă este cazul, ora primirii - art. 748-3 alin. (1) CPC francez; când comunicările menționate la art. 748-1 CPC francez sunt efectuate printr-o platformă de schimb dematerializată, între grefă și persoanele menționate la art. 692-1 din același cod, acestea fac obiectul unui aviz electronic de punere la dispoziție, adresat destinatarului la adresa indicată de către acesta, în care este indicată data și, după caz, ora punerii la dispoziție - art. 748-3 CPC alin. (2) francez; avizele electronice de primire sau de punere la dispoziție înlocuiesc viza, ștampila și semnătura sau alte indicații de primire care sunt atașate actului sau copiei acestuia atunci când aceste formalități sunt prevăzute de prezentul cod - art. 748-3 alin. (3) CPC francez; în cazul transmișerii prin mijloace electronice, nu se aplică dispozițiile CPC

---

¹⁸ Avocat, executor judecătoresc, lichidator judiciar etc.

francez care prevăd transmiterea în mai multe exemplare și restituirea fizică a documentelor depuse sau notificate - art. 748-3 alin. (4) CPC francez; dacă un document a fost întocmit în original pe hârtie, judecătorul poate cere prezentarea lui - art. 748-4 CPC francez; utilizarea mijloacelor de comunicare electronice nu afectează dreptul părții interesate de a solicita comunicarea, pe suport de hârtie, a hotărârii investite cu formula executorie - art. 748 5 CPC francez; procedurile tehnice utilizate trebuie să garanteze, în condițiile stabilite prin ordin al ministrul justiției, fiabilitatea identificării părților, integritatea documentelor trimise, securitatea și confidențialitatea schimburilor, conservarea transmisiunilor efectuate și să permită de o manieră clară stabilirea într-un anumit mod a datei de trimitere și a datei de punere la dispoziție sau a recepției de către destinatar - art. 748-6 alin. (1) CPC francez; dacă un act trebuie îndeplinit înainte de expirarea unui termen limită și nu poate fi transmis electronic în ultima zi a termenului limită, pentru o cauză care nu are legătură cu persoana care îl efectuează, termenul limită este prelungit până în următoarea zi lucrătoare - art. 748-7 CPC francez; prin derogare de la prevederile Titlului XXI, atunci când se prevede că o notificare, o citație sau o recipisă este trimisă de grefă către o parte prin orice mijloace, prin scrisoare simplă, printr-o scrisoare recomandată fără confirmare de primire, aceasta poate să fie trimisă electronic și la „Portalul justițiabilului” al Ministerului Justiției, cu condiția ca partea să fi consimțit în prealabil la aceasta - art. 748-8 alin.(1) CPC francez, declarația prin care o parte consimte la utilizarea mijloacelor electronice menționează adresa sa de e-mail și numărul de telefon mobil, cu condiția de a raporta orice modificare a acestor date, iar partea este înștiințată cu privire la orice comunicare nouă printr-un aviz de punere la dispoziție trimis la adresa de e-mail indicată de aceasta, care menționează data și, dacă este cazul, ora acesteia - art. 748-8 alin. (2) și (3) CPC francez; prin derogare de la prevederile Titlului XXI, atunci când se prevede că o notificare, o citație sau o recipisă este trimisă de grefă unei persoane menționate la art. 692-1 CPC francez, prin orice mijloace, prin scrisoare simplă, prin scrisoare recomandată fără confirmare de primire, comunicarea poate fi realizată, dacă persoana în cauză a consimțit anterior, prin mijloace electronice, în condiții care să asigure confidențialitatea informațiilor transmise; acest consimțământ poate fi revocat în orice moment; data citației trimise în aceste condiții este, în ceea ce privește destinatarul, data primei zile lucrătoare de la expediere;

comunicarea este reputată ca făcută persoanei dacă în acest termen se emite o notificare electronică de primire, în caz contrar urmând ca citația să fie comunicată prin alte mijloace - art. 7489 CPC francez.

În dreptul procesual civil belgian: minuta hotărârii pronunțate în timpul ședinței este anexată la încheierea de ședință - art. 783 parag. 2 teza I Codul judiciar al Belgiei; dacă hotărârea este dată în formă dematerializată, copia acesteia, certificată pentru conformitate de grefier poate fi, dacă este cazul, anexată la încheierea de ședință - art. 783 parag.2 teza a II-a din Codul judiciar al Belgiei; mențiunile prevăzute de lege cu privire la hotărârea redactată și conservată în formă dematerializată sunt redactate de grefier în marja minutei, fiind semnate de către acesta cu semnătură electronică calificată, în condițiile *Regulamentului (UE) nr. 910/2014*; judecătorul care a prezidat ședința de judecată verifică încheierea de ședință și o semnează împreună cu grefierul - art. 783 parag. 3 și 4 din Codul judiciar al Belgiei; comunicarea hotărârii conține, sub sancțiunea nulității, copia integrală a hotărârii, urmată de formula executorie - art. 790 alin. (1) din Codul judiciar al Belgiei; în termen de 5 zile de la pronunțarea hotărârii, grefierul comunică părților și avocaților acestora o copie nesemnată a hotărârii; această comunicare nu are efecte cu privire la curgerea termenelor de exercitare a căilor de atac, comunicarea are loc pe cale electronică la adresa profesională de poștă electronică a avocatului sau, dacă partea nu a fost reprezentată în proces de un avocat, la adresa judiciară de poștă electronică a părții sau la ultima adresă de poștă electronică furnizată de parte în cursul procesului; dacă nicio adresă de poștă electronică nu este cunoscută de grefier sau în cazul în care comunicarea pe cale electronică a eșuat în mod manifest, comunicarea este realizată prin scrisoare simplă - art. 792 alin. (1) din Codul judiciar al Belgiei.

În dreptul procesual civil spaniol: atunci când birourile judiciare, părțile sau destinatarii actelor de comunicare sunt obligați să le transmită și să le primească prin mijloace electronice, telematice, infotelecomunicații sau alte mijloace similare, care permit transmiterea și primirea înscrisurilor și a documentelor într-un mod care asigură autenticitatea comunicării și a conținutului său și există o evidență fiabilă a transmiterii și a recepției complete, precum și a momentului în care au fost făcute sau când destinatarii optează pentru utilizarea acestor mijloace, comunicările vor fi efectuate de aceștia, însoțite de documentul corespunzător care certifică primirea acesteia - alin. (1) al art. 162 din

Legea nr. 1/2000 privind procesul civil; profesioniștii și destinatarii obligați să utilizeze aceste mijloace, precum și cei care le aleg, trebuie să anunțe grefa dacă dispun de mijloacele menționate mai sus și adresa electronică care va fi utilizată în acest scop; în acest scop, în cadrul Ministerului Justiției, va fi înființat un registru accesibil electronic al mijloacelor indicate și adresele corespunzătoare organismelor publice și profesionale obligate să utilizeze asemenea mijloace de comunicare; în oricare dintre cazurile menționate în acest articol, când se constată că comunicarea a fost realizată în mod corect prin mijloacele tehnice menționate, cu excepția celor realizate prin serviciile de notificare organizate la nivelul Colegiilor Avocaților, după trecerea unui termen de 3 zile fără accesarea conținutului unei asemenea comunicări, se va considera că comunicarea a fost legal îndeplinită, producându-și pe deplin efectele - alin. (2) al art. 162 din *Legea nr. 1/2000 privind procesul civil*; vor fi exceptate acele cazuri în care destinatarul justifică lipsa accesului la sistemul de notificare în perioada respectivă; în cazul în care lipsa accesului este cauzată de impedimente tehnice și acestea persistă în momentul comunicării lor, actul comunicării va fi realizat prin comunicarea unei copii a rezoluției. În orice caz, notificarea va fi considerată valid primită în momentul în care se stabilește posibilitatea de acces la sistem; cu toate acestea, dacă accesul are loc după perioada menționată, dar înainte de comunicarea prin livrare, comunicarea va fi considerată valabil făcută la data care apare în procesul-verbal care certifică primirea acesteia - art. 162 alin. (3) din *Legea nr. 1/2000 privind procesul civil*; atunci când este contestată autenticitatea rezoluțiilor, documentelor, opiniilor sau rapoartelor transmise prin mijloacele electronice prevăzute de lege, acestea trebuie trimise instanței în original, în format hârtie, la data indicată în acest scop - art. 162 alin. (4) din *Legea nr. 1/2000 privind procesul civil*.

În sistemul procesual civil italian: grefierul (registratorul), printr-un înscris al grefei, realizează comunicările prevăzute de lege sau dispuse de judecător Ministerului Public, părților, consilierului, altor auxiliari ai instanței și martorilor și îi înștiințează despre luarea acestor măsuri pentru care legea prevede această formă abreviată de comunicare; înscrisul (il biglietto) este transmis de grefier destinatarului, care emite o recipisă de primire (scrisă) sau este transmis prin intermediul poștei electronice, potrivit actelor normative, inclusiv regulamentare, privitoare la semnarea, transmiterea și primirea documentelor electronice; cu excepția

cazului în care legea prevede altfel, dacă nu se poate proceda potrivit alineatului precedent, comunicarea va fi transmisă prin fax ori returnată executorului judecătoresc (l'ufficiale giudiziario) pentru notificare - art.136 (Comunicări) CPC italian; notificările, cu excepția cazului în care se prevede altfel, se fac de către executorul judecătoresc, la cererea unei părți sau a procurorului ori a grefierului; executorul judecătoresc comunică destinatarului o copie conformă cu originalul documentului care urmează să fie comunicat; în cazul în care documentul care urmează să fie comunicat este un document electronic, iar destinatarul nu are o adresă de e mail certificată, executorul judecătoresc va furniza o copie a documentului pe hârtie, pe care o certifică pentru conformitate cu originalul și păstrează documentul electronic pentru următorii doi ani; la cerere, executorul judecătoresc trebuie să trimită documentul notificat prin mijloace electronice la adresa de e-mail declarată de destinatarul notificării sau de către reprezentantul acestuia sau să le transmită, sub rezerva colectării drepturilor aferente, o copie a documentului notificat, pe suport informatic nereinscriptibil (...) - art. 137 (Notificări) alin. (1)-(4) CPC italian; dacă nu este interzisă în mod expres de lege, notificarea poate fi făcută prin poștă electronică certificată, chiar și după extragerea unei copii electronice a documentului pe hârtie; dacă procedează în conformitate cu primul alineat, executorul judecătoresc trimite o copie electronică a documentului semnat cu semnătură electronică la adresa de poștă electronică certificată a destinatarului rezultată din listele (registrele) publice sau, în orice caz, accesibilă administrațiilor publice; notificarea este considerată finalizată atunci când gestionarul pune documentul electronic la dispoziție în căsuța de e-mail certificată a destinatarului; executorul judecătoresc întocmește raportul prevăzut la articolul 148 alin. (1) printr-un document electronic separat, semnat cu semnătură electronică și alăturat actului la care se referă, prin intermediul instrumentelor electronice prevăzute prin decret al Ministerului Justiției; raportul conține informațiile prevăzute la articolul 148 alin. (2), înlocuind locul de transmitere cu adresa de e-mail unde a fost trimis documentul; la documentul electronic original sau la copia electronică a documentului în format hârtie sunt atașate, în modalitatea prevăzută la alin. (4), recipisele de expediere și transmitere prevăzute de actele normative, inclusiv regulamente, privitoare la transmiterea și primirea documentelor electronice transmise pe cale telematică; odată ce notificarea a fost făcută, executorul judecătoresc restituie imediat sau la

cererea solicitantului, chiar și pe cale electronică, actul comunicat, împreună cu raportul de notificare și anexele prevăzute la alin. (5) - art.149-bis (Notificarea prin poștă electronică) CPC italian.

În dreptul procesual civil german: în cazul în care forma scrisă este cerută pentru susținerile scrise preparatorii (pregătitoare) și anexele sale, pentru cererile și declarațiile părților, precum și pentru informațiile, mărturiile, rapoartele și declarațiile terților, pentru înregistrarea lor ca documente electronice trebuie îndeplinită condiția ca acestea să poată fi procesate de către instanță; persoana responsabilă pentru comunicarea pledoariei scrise trebuie să furnizeze documentul cu semnătură electronică calificată în conformitate cu Legea semnăturii electronice; dacă un document electronic transmis nu este potrivit pentru procesarea sa de către instanță, aceasta va fi comunicată expeditorului său fără întârziere nejustificată, specificând condițiile cadru tehnice aplicabile; Guvernul federal și guvernele landurilor stabilesc prin acte normative, în domeniul lor de competență, termenul de la care documentele electronice pot fi transmise instanțelor și, de asemenea, determină, tot astfel, forma pe care trebuie să o aibă pentru a fi adecvate pentru procesare; Guvernele landurilor pot delega autorizarea de emiteră a acestor acte normative departamentelor de justiție ale landurilor; admisibilitatea formei electronice poate fi, de asemenea, limitată la anumite instanțe sau proceduri; un document electronic se consideră comunicat imediat ce departamentul judiciar desemnat ca destinatar l-a înregistrat - Secțiunea 130a (Documentul electronic) CPC german; un document poate fi comunicat și ca o copie electronică certificată; copia va fi furnizată cu semnătura electronică calificată a greșierului responsabil cu înregistrările de la greșia instanței; un document electronic judiciar realizat potrivit secțiunii 130b poate fi comunicat ca original; acesta nu trebuie certificat - Secțiunea 169 (Confirmarea termenului comunicării; certificare) alin.(4) și (5) CPC german; un document poate fi, de asemenea, comunicat părților prevăzute la subsecțiunea (1) ca document electronic; aceste dispoziții se aplică și celorlalți participanți la procedură, cu condiția ca aceștia să fi consimțit în mod expres ca documentele să fie transmise în formă electronică; documentul va fi semnat electronic pentru comunicare și va fi protejat pentru a nu ajunge la cunoștința unor terți neautorizați; o astfel de transmitere poate fi efectuată, de asemenea, utilizând serviciile De-Mail 30 potrivit secțiunii 1 din Legea privind serviciile De-Mail în comunicațiile electronice (Gesetz zur Regelung von

De-Mail-Diensten, De-Mail-G); comunicarea se consideră regulat realizată prin returnarea confirmării de primire către instanță, această confirmare cuprinzând data și semnătura destinatarului; confirmarea de primire poate fi returnată prin scrisoare, prin telefax sau ca document electronic (secțiunea 130a); în cazul în care este trimisă ca document electronic, aceasta trebuie să fie semnată cu semnătură electronică calificată în conformitate cu Legea semnăturii electronice - Secțiunea 174 (Comunicare cu confirmare de primire) alin. (3) și (4) CPC german; înregistrarea (dovada) comunicării trebuie înapoiată grefei instanței, fără întârzieri nejustificate, ca original sau ca document electronic - Secțiunea 182 [înregistrarea (Dovada) comunicării] alin. (3) CPC german; instanța care judecă cauza hotărăște dacă aprobă sau nu comunicarea prin publicitate; (...) comunicarea prin publicitate va fi implementată prin afișarea comunicării la avizierul instanței sau prin publicarea comunicării într-un sistem electronic de informare care este accesibil publicului în instanță; în plus, comunicarea poate fi publicată într-un sistem electronic de informare și comunicații instituit de instanță pentru astfel de comunicări; (...) - Secțiunea 186 (Aprobarea și implementarea comunicării prin publicitate) alin. (1) teza I și (2) teza I CPC german; Ministerul Federal al Justiției este autorizat să introducă formulare care servesc la simplificarea și eficientizarea comunicării documentelor, astfel de formulare fiind supuse aprobării de către Bundesrat și realizate prin acte normative - Secțiunea 190 (Formulare standard pentru comunicarea actelor sau documentelor) CPC german.

În sistemul procesual civil elvețian: actele adresate instanței pot fi transmise instanței în format hârtie sau prin utilizarea de mijloace electronice; dacă sunt transmise prin mijloace electronice, actele trebuie însoțite de semnătură electronică calificată a expeditorului; formatul actelor și al pieselor care îl însoțesc, modalitățile de transmitere și condițiile în care instanța poate solicita în cazul apariției unor probleme tehnice ca documentele să îi fie transmise ulterior în format hârtie sunt reglementate de consiliul federal - art. 130 CPC elvețian; cu acordul părții, citațiile, ordonanțele și hotărârile judecătorești pot fi transmise prin mijloace electronice, acestea fiind însoțite de semnătura electronică; în acest caz, Consiliul federal stabilește tipul semnăturii, formatul citațiilor, ordonanțelor și hotărârilor, modalitățile de transmitere, precum și momentul la care actul se consideră comunicat - art. 139 CPC elvețian.

În dreptul procesual civil moldovean: cererea de chemare în judecată și actele de procedură poate fi comunicată participanților la proces și persoanelor interesate la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor - art. 100 alin. (1) CPC moldovean; cererea de chemare în judecată și actele de procedură ale instanței de judecată se comunică autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, la care aceștia sunt conectați prin adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată, în mandatul de avocat, în alte acte ce atestă utilizarea poștei electronice. Actele de procedură expediate prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor se consideră comunicate - art. 100 alin. (11) CPC moldovean; în cauzele de urgență, participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții pot fi înștiințați sau chemați în judecată prin telegramă, prin telefon și la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor sau prin alte mijloace care să ateste înmânarea și primirea înștiințării sau citației - art. 102 alin. (2) CPC moldovean; citațiile și înștiințările expediate la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate - art. 102 alin. (7) CPC moldovean; citația sau înștiințarea se expediază autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor sau prin orice mijloc de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte; la solicitarea persoanelor fizice, citația sau înștiințarea poate fi transmisă acestora prin mijloace de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte sau prin posta electronică în cadrul Programului integrat de gestionare a dosarelor - alin. (11) al art. 105 CPC moldovean; dacă părțile și alți participanți la proces sunt reprezentați de avocați, citațiile și înștiințările se expediază la sediul avocaților, recepționarea înlăturând orice viciu de citare a participanților; citațiile și înștiințările expediate reprezentanților la adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate de către părți și alți participanți la proces - art. 105 alin. (5) CPC moldovean.

În sistemul procesual civil estonian: instanța poate comunica actele de procedură prin mijloace electronice prin intermediul sistemului informatizat destinat acestui scop, prin transmiterea unei notificări

privind punerea actului la dispoziție în sistem: 1) la adresa de e-mail și numărul de telefon comunicate instanței; 2) la adresa de e-mail și numărul de telefon înregistrate în sistemul informațional al Registrului estonian privind proprietarii individuali sau persoanele juridice; 3) la adresa de e-mail și numărul de telefon al destinatarului și al reprezentantului său legal înscris în registrul privind evidența populației; 4) la adresa de e-mail și numărul de telefon al destinatarului și al reprezentantului legal al acestuia în baza de date a altui registru de stat în care instanța poate verifica informațiile în mod independent făcând-o interogare electronică; 5) în cazul existenței unui cod de identificare personal estonian, la adresa de e-mail personal identification-code@eesti.ee - art. 311¹ alin. (1) CPC estonian; instanța poate trimite, de asemenea, o notificare privind punerea documentului la dispoziție către numărul de telefon sau adresa de e-mail identificate în rețeaua publică de calculatoare, pe pagina presupusă a contului de utilizator a unei rețele sociale virtuale sau pe o pagină a unui alt mediu de comunicație virtual pe care destinatarul poate fi presupus că a utilizat-o în conformitate cu informațiile puse la dispoziție în rețeaua publică de calculatoare sau în cazul în care, la trimitere, aceste informații pot fi presupuse că ajung la destinatar; dacă este posibil, instanța pune la dispoziție notificarea pe pagina presupusă a contului de utilizator a unei rețele sociale virtuale sau pe o pagină a altui mediu de comunicare virtual, astfel încât notificarea să nu poată fi vizualizată de alte persoane decât destinatarul - art. 311¹ alin. (2) CPC estonian; actul de procedură este considerat a fi comunicat atunci când destinatarul îl deschide în sistemul informatic sau confirmă primirea acestuia în sistemul informatic fără a deschide documentul și, de asemenea, dacă același lucru este făcut de o altă persoană, căreia destinatarul i-a acordat accesul pentru a vedea documente din sistemul informatic; sistemul informatic înregistrează automat transmiterea documentului - art. 311¹ alin. (3) CPC estonian; dacă un destinatar este în imposibilitatea de a utiliza sistemul informatic destinat comunicării actelor de procedură sau dacă notificarea prin sistemul informatic este imposibilă din punct de vedere tehnic, instanța poate, de asemenea, să transmită actul de procedură destinatarului în alt mod electronic, respectând cerințele de notificare prevăzute la pct. 1-5 ale alin. (1) al art. 311¹ - art. 311¹ alin. (4) CPC estonian; un act de procedură se consideră a fi comunicat potrivit alin. (4) al art. 311¹ atunci când destinatarul confirmă primirea actului în scris, prin fax sau

electronic; confirmarea precizează data primirii documentului și poartă semnătura destinatarului sau a reprezentantului acestuia; o confirmare întocmită în formă electronică va purta semnătura electronică a expeditorului sau va fi transmisă într-un alt mod sigur, care să permită identificarea expeditorului și stabilirea momentului transmiției, cu excepția cazului în care instanța nu are niciun motiv să se îndoiască că confirmarea ce nu poartă semnătura electronică a fost trimisă de către destinatar sau reprezentantul acestuia; confirmarea întocmită în formă electronică poate fi trimisă instanței prin e-mail, dacă adresa de e-mail a destinatarului este cunoscută instanței și se poate presupune că persoanele neautorizate nu au acces la ea și, de asemenea, în cazul în care instanța deja a transmis documente la această adresă de e-mail în cursul aceluiași proces sau în cazul în care partea și-a furnizat adresa de e-mail instanței în mod independent; destinatarul transmite fără întârziere instanței confirmarea primirii actului, în condițiile specificate mai sus; instanța poate amenda partea sau pe reprezentantul acesteia dacă a încălcat această obligație - art. 311¹ alin. (5) CPC estonian; actele de procedură pot fi comunicate avocaților, notarilor, executorilor judecătorești, administratorilor judiciari și agențiilor guvernamentale de stat sau locale în orice alt mod decât în mod electronic prin intermediul sistemului informatic numai cu un motiv întemeiat - art. 311¹ alin. (6) CPC estonian; instanța pune la dispoziția părților toate actele de procedură, inclusiv hotărârile judecătorești, în sistemul informatizat destinat acestui scop, indiferent de modul de comunicare al acestor acte către părți - art. 311¹ alin. (7) CPC estonian; condițiile privind comunicarea electronică a actelor de procedură și punerea lor la dispoziție prin sistemul informatizat destinat acestui scop pot fi stabilite prin regulament al ministerului de resort - art. 311¹ alin. (8) CPC estonian; hotărârea este redactată în limba estoniană, în format electronic, și este semnată cu semnătura digitală a judecătorului care a pronunțat-o; instanța înregistrează hotărârea de îndată în sistemul informatic al instanțelor judecătorești - art. 441 alin. (1) din CPC estonian; în cazul în care, din motive independente de voința judecătorului, nu pot fi îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru redactarea hotărârii în format electronic, instanța redactează și semnează hotărârea în format hârtie - art. 441 alin. (2) din CPC estonian; procedura pronunțării prin mijlocirea instanței și emiterea unui transcript al hotărârii (art. 453 din CPC estonian): hotărârea este adusă la cunoștința publicului prin

mijlocirea instanței, iar participanții la proces au dreptul, pe durata termenului de declarare a căilor de atac, să ia cunoștință de hotărâre și să obțină un transcript al acesteia; dacă hotărârea este redactată în formă electronică, participanților la proces li se eliberează forma tipărită a acesteia; transcriptul sau copia tipărită este semnată și certificată prin sigiliul instanței de către un angajat autorizat al grefei instanței; hotărârea care este certificată în sistemul informatic al instanței și pusă la dispoziția unei persoane prin intermediul dosarului electronic nu este semnată și certificată cu sigiliul instanței - art. 453 alin. (1) din CPC estonian; dispozițiile alin. (1) nu împiedică sau restricționează obligația instanței de a comunica hotărârea, cu excepția cazului în care hotărârea este comunicată participanților la proces în modalitățile prevăzute la alin. (1).

În dreptul procesual civil al provinciei canadiene Québec: dacă grefa instanței permite comunicarea actelor pe un suport tehnologic, actul trebuie să respecte formalitățile stabilite de Ministerul Justiției în scopul asigurării bunei funcționări a grefei - art. 99 alin. (2) CPC Québec; actele pe suport tehnologic depuse în afara orelor funcționării grefei sunt considerate ca fiind depuse în ora următoare deschiderii grefei; în caz de urgență, depunerea oricărui act în afara orelor de funcționare a grefei poate fi atestată de greșier - art. 107 alin. (4) CPC Québec; comunicarea efectuată printr-un mijloc tehnologic după ora 17.00, sâmbata sau într-o zi liberă este considerată a fi făcută la ora 8 a următoarei zile lucrătoare - art. 111 alin. (2) CPC Québec; dacă locul de muncă al unei persoane (fizice) este pe un mijloc de transport, cum ar fi o navă, o aeronavă sau un autocar, comunicarea poate fi făcută, la nevoie, prin mijloace tehnologice art. 124 alin. (2) CPC Québec; comunicarea printr-un mijloc tehnologic se face prin transmiterea documentului la adresa pe care destinatarul o indică a fi locația în care acceptă să o primească sau către cea cunoscută public ca fiind adresa în care acceptă să primească documentele care sunt destinate acestuia, în măsura în care această adresă este activă în momentul transmiterii; cu toate acestea, notificarea prin astfel de mijloace este admisibilă numai în ceea ce privește partea nereprezentată, dacă aceasta este de acord sau instanța dispune astfel - art. 133 alin. (1) și (2) CPC Québec; dovada comunicării prin mijloace tehnologice se face prin intermediul unui borderou de expediere sau, în lipsa acestuia, printr-o declarație sub jurământ a expeditorului; borderoul indică natura documentului transmis, numărul dosarului instanței, numele expeditorului și destinatarului și datele de contact ale acestora,

precum și locul, data, ora și minutul transmiterii; de asemenea, borderoul trebuie să conțină, cu excepția cazului în care transmiterea se face prin intermediul executorului judecătoresc, informațiile necesare pentru a permite destinatarului să verifice integritatea transmiterii; borderoul este redactat de către grefă doar dacă partea îl solicită - art. 134 alin. (1) și (2) CPC Québec; în cazul hotărârilor care nu au fost pronunțate în prezența părților, acestora și avocaților lor le este notificat un aviz cu privire la pronunțarea hotărârii; hotărârea poate fi comunicată părților și avocaților acestora, dacă au furnizat datele de contact necesar, printr-un mijloc tehnologic - art. 335 alin. (1) din CPC Quebec.

6. Cu privire la regimul de drept intertemporal:

Cu titlu general, precizăm că normele noi de procedură sunt aplicabile, în principiu, doar proceselor care vor începe după intrarea în vigoare a noii legi, inclusiv din această perspectivă modificările legislative succesive nefiind recomandate, în condițiile în care potrivit noilor principii privind aplicarea în timp a legii de procedură civilă, procesul rămâne supus legii în vigoare de la momentul începerii acestuia; astfel, în același timp pe rolul instanței ar putea fi procese guvernate de legi de procedură diferite (NCPC - în configurațiile conferite prin legile succesive de amendare a acestuia), chestiune de natură a complica excesiv activitatea de judecată (și anume de redactare a hotărârilor judecătorești), în considerarea complexității cadrului legal aplicabil în funcție de data începerii procesului.

În același context, precizăm că NCPC a promovat o regulă similară de drept intertemporal și în privința hotărârilor judecătorești, acestea rămânând supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul¹⁹; regimul de drept intertemporal al comunicării hotărârilor judecătorești pronunțate în materie civilă rămâne

---

¹⁹ în context, amintim și jurisprudența mai recentă a Curții Constituționale care, cu titlu exemplificativ, a statuat, prin Decizia nr. 454/2018 {referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 37 [cu referire la art.402 din Codul de procedură civilă] și pct. 58 [cu referire la art. 497 din Codul de procedură civilă], precum și art. III pct. 3 [cu referire la art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013] și pct. 4 [cu referire la art. XVIII din Legea nr. 2/2013] din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (M.Of nr. 836 din 01.10.2018)}³⁶, că:

<<64. [...] art. 27 din Codul de procedură civilă este un text de principiu, care reglementează o regulă pe care legiuitorul a stabilit-o pentru desfășurarea procesului civil, și anume ca hotărârile să rămână supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul. Este evident că legiuitorul poate stabili derogări de la o asemenea regulă de procedură, cu condiția respectării principiului neretroactivității legii (s.n.), în sensul ca, indiferent de data începerii procesului, hotărârile să fie supuse căilor de atac existente la momentul pronunțării lor, această din urmă teză fiind singura de ordin constituțional.>>.

supus, potrivit regulii generale, legii sub care a început procesul. Așa fiind, propunerea legislativă ar putea să trateze și chestiunea regimului de drept intertemporal.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate la pct. II, **Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative în forma prezentată.**

Cu stimă,

Nicolae-Ionel CIUCĂ
PRIM-MINISTRU

Domnului senator **Florin-Vasile CÎȚU**
Președintele Senatului